

Ieskats vēsturē

Publicēts: 15.12.2022.

ZIVJU APSTRĀDE LATVIJĀ

IESKATS VĒSTURĒ

1880. gadi – Latvijā tiek uzsākta nesterilizētu konservētu zivju (preservu) ražošana. Brētliņas sāls un garšvielu maisījumā iepakota stikla burkā. 1882. gadā Rīgā nodibina pirmo sterilizēto konservu ražotni.

1890. gadi – konservu ražošanā sāk lietot aizvākojamās mašīnas. Firma „K.V. Mortensen” pirmā Latvijā uzsāk konservu „Šprotes eļļā” ražošanu.

1910. gads – Latvijā saražo ap 6 milj. kārbīņas šprotu konservu. Konservu ražošana turpina attīstīties līdz pat Pirmā pasaules kara sākumam.

1930. gadi – pēc neatkarīgas valsts izveidošanas starpkaru periodā Latvijas zivju konservus eksportē uz gandrīz 20 valstīm. Eksporta apjoms pārsniedza 900 t, un 1930-to gadu sākumā lielākais eksports ir uz ASV (ap 240 t), kas būtiski pārsniedz eksportu uz PSRS (ap 150 t). Vēl kā svarīgas eksporta valstis 20 un 30. gados var atzīmēt Poliju un Lietuvu, kā arī Franciju un Vāciju.

1950. gadi – pēc kara aktīvi veidojas zvejnieku kolhozi un paralēli šprotu ražošanai strauji attīstās arī citu Baltijas jūras un Okeāna zivju apstrāde un konservēšana (reņģes, salakas, mencas, siļķes, sardinellas, sardīnes, makreles u.c.).

1970. gadi – zivju apstrādē darbojas 5 valsts zivju apstrādes uzņēmumi un 11 zvejnieku kolhozi, kuriem izveidoti savi zivju apstrādes cehi. Latvijas zivju konservus (gandrīz 10% no PSRS konservu kopprodukcijas) tirgo un pazīst gandrīz visos PSRS reģionos. Zivju produkciju izmanto kā starptautiskās tirdzniecības apmaiņas līdzekli Padomju Savienības darījumos ar lielāko daļu sociālisma nometnes valstu.

1990. gadi – perioda sākumā zivju produkcijas ražošanā vērojams kritums sakarā ar valsts uzņēmumu un zvejnieku kolhozu privatizāciju. 1996. gadā zivju produkciju un zivju konservus ražo 38 zivju apstrādes uzņēmumi. Šajos gados sasniegts līdz šim lielākais zivju produkcijas (ieskaitot zivju konservus) eksporta īpatsvars – 9% no Latvijas kopējā eksporta apjoma.

2000. gadu sākums – Latvijā darbojas 93 zivju apstrādes uzņēmumi (pārsvārā mazie un mikro uzņēmumi). No tiem 9 uzņēmumiem ir tiesības eksportēt zivju produkciju uz Eiropas Savienības valstīm, tomēr galvenais konservu tirgus saglabājas austrumu virzienā – bijušās Padomju Savienības teritorijas valstīs.

Pēc 2004. gada – Latvija iestājas Eiropas Savienībā un cītīgi tiek meklēta saražotās zivju produkcijas noieta iespēja vienā no lielākajiem tirgiem pasaulē. Notiek zivju apstrādes uzņēmumu aktīva modernizācija un jaunu zivju produktu ražošanas attīstība, izmantojot Eiropas Savienības strukturālā atbalsta līdzekļus.

2009. gads – Latvijā pavisam reģistrēti 109 Eiropas Savienības prasībām atbilstoši zivju apstrādes uzņēmumi. 2008. gada beigās un 2009. gadā zivju apstrādi negatīvi ietekmē globālā ekonomiskā krīze, kuras rezultātā būtiski samazinās zivju produkcijas ražošanas apjomi.

2014.–2015. gadi – šajā periodā saimnieciskās darbības rezultātus Latvijas zivsaimniecības nozarē ietekmēja divi Krievijas Federācijas īstenotie importa aizlieguma pasākumi – 2014. gada augusta Krievijas Federācijas lēmums aizliegt lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importu no Eiropas Savienības un Krievijas Federācijas federālās veterinārās un fitosanitārās uzraudzības institūcijas Roselĥoznadzor un 2015. gada jūlija lēmums aizliegt zivju konservu importu Krievijā no Latvijas un Igaunijas. Kopumā Krievijas Federācijas aizliegumi skāra 15 Latvijas uzņēmumus, kuri ražoja saldētus zvejas produktus, 7 Latvijas uzņēmumus, kuri ražoja cita veida produkciju (sālīti, kūpināti zivju produkti, kulinārijas izstrādājumi u.c.) un 21 zivju apstrādes uzņēmumu, kas ražoja sagatavoto un konservēto zivju produkciju.

2016.–2018. gadi – neskatoties uz lielo potenciālu zivju apstrādē, Latvijas zivju apstrādātāji spiesti būtiski samazināt ražošanas apjomus. Turpināja samazināties nodarbināto skaits zivju apstrādes uzņēmumos. Taču zivju produktu ražotāji meklēja inovatīvus risinājumus, kā arī aktīvi meklēja jaunus maksātspējīgus noieta virzienus savai produkcijai.

2019.-2020. gadi - turpināja palielināties realizētās zivju produkcijas un sagatavoto un konservēto zivju vērtība. 2020. gadā tā sasniedz savu lielāko vērtību (166,4 milj. EUR) pēdējo piecu gadu laikā. Tāpat Latvijas zivju ražotāji ir atraduši jaunus noieta tirgus, un tas vairs nav saistīts ar iepriekšējo koncertēšanos uz Krievijas tirgu, bet nodrošina plašu eksportu uz dažādām citām Eiropas un trešajām valstīm.

ZIVJU APSTRĀDES VALSTS PĀRVALDĪBA

[Zemkopības ministrija](#) nodrošina zivsaimniecības politikas īstenošanu un ieviešanu, zivju apstrādes sektora attīstības stratēģijas izstrādi un realizēšanu, kā arī nodrošina sektora interešu aizstāvību Eiropas Savienības institūcijās.

[Pārtikas un veterinārais dienests](#) (turpmāk - PVD) veic zivju apstrādes uzņēmumu atzišanu un nodrošina to sanitāro un veterināro uzraudzību.

[Lauku atbalsta dienests](#) (turpmāk - LAD) administrē nacionālos un Eiropas Savienības finansiālā atbalsta līdzekļus zivsaimniecības, tai skaitā zivju apstrādes pasākumu atbalstam.

<https://www.zm.gov.lv/lv/ieskats-vesture>